

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U004342

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 24-12-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ КНУКіМ № 8-а від 23.02.2026 року

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Біла Валерія Ігорівна
2. Valeriia Bila

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 034

Назва наукової спеціальності: Культурологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Культурологія

Дата захисту: 04-02-2026

Спеціальність за освітою: Аудіовізуальне мистецтво та виробництво

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11568

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 13.11, 13.20.41

Тема дисертації:

1. Еволюція сюрреалізму у візуальній культурі: естетичні практики та технологічні трансформації
2. The Evolution of Surrealism in Visual Culture: Aesthetic Practices and Technological Transformations

Реферат:

1. Дисертація присвячена комплексному дослідженню трансформації та адаптації естетики сюрреалізму у візуальних практиках кінця XX – першої чверті XXI століття, особливо в умовах цифрової культури. Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю комплексного осмислення феномену сюрреалізму, який, вийшовши за межі історичного авангардного руху, продовжує функціонувати як наскрізна естетична парадигма у візуальній культурі кінця XX–XXI століття. Сюрреалізм, що протиставляє себе традиційним нарративним принципам, вирізняється продукуванням незвичного, дивного й абстрактного, що стимулює людину до переосмислення власної позиції у світі та виходу за межі раціональних норм. В умовах тотальної цифровізації, гіпервиробництва контенту та панування алгоритмічної логіки, сюрреалістичні прийоми трансформувалися зі засобу елітарної художньої рефлексії на універсальну мову масової комунікації, що вимагає розробки нових концептуальних моделей для її опису. Мета дослідження полягає у виявленні та аналізі естетичних практик і технологічних трансформацій сюрреалізму у візуальній культурі кінця XX – XXI століття. Досягнення поставленої мети зумовило виконання низки завдань, серед яких: теоретико-

методологічне обґрунтування концепції сюрреалізму як трансмедіальної парадигми; встановлення комплексу естетичних і медіаспецифічних закономірностей його еволюції; удосконалення періодизації тенденцій сюрреалізму; обґрунтування та введення в науковий обіг нових естетичних моделей – «неосюрреалізму», «масюрреалізму» та «попсюрреалізму»; встановлення механізмів сучасної рецепції сюрреалістичних образів; характеристика впливу цифрових технологій на візуальну логіку напряму. Дисертація розкриває сутність еволюції сюрреалізму на основі комплексного, трансмедіального, компаративного та структурно-логічного підходів, що дозволило отримати такі результати, які виступають як положення наукової новизни: удосконалено періодизацію тенденцій сюрреалізму в аудіовізуальних практиках XX – першої чверті XXI століття, яка чітко корелює з трьома основними напрямками його практики: авангардний етап (1920–1960–ті рр.) – класичний сюрреалізм; постмодерністський етап (1970–1990–ті рр.) – неосюрреалізм; цифровий етап (2000–2020–ті рр.) – масюрреалізм і попсюрреалізм. Ця періодизація відображає зсуви в онтології художнього образу, статусі авторства (від автороцентричної моделі до алгоритмічно- та споживацько-орієнтованих практик) та механізмах культурного функціонування. Вперше обґрунтовано та введено в науковий обіг концептуально нові естетичні моделі, що утворюють системну класифікацію: «неосюрреалізм» – як постмодерністська рефлексія на класичну спадщину, що використовує нові технологічні можливості (комп'ютерний монтаж, складні спецефекти) для актуалізації мотивів сновидної логіки та психологічної глибини (Д. Лінч, М. Гондрі); «масюрреалізм» – як тип цифрової візуальності, що тяжіє до алгоритмічної серійності та гіпервиробництва образів, де авторська інтенція послаблюється, а образ існує як матриця нескінченних варіацій, підпорядкована логіці платформ (вірусний контент, люксова реклама); «попсюрреалізм» – як стиль синтезованої масової естетики, що адаптує сюрреалістичні парадокси до популярної культури, надаючи їм видовищності та миттєвої комунікативності (Е. Йоханссон, Н. Найт), перетворюючи парадокс із травматичного на привабливий елемент масового досвіду. Встановлено комплекс естетичних і медіаспецифічних закономірностей еволюції сюрреалізму, що доводять стійкість інваріантних образних структур (парадокс, монтаж, зміщення реальностей, автоматизм форми) у фотографії, кіно та цифрових медіа, незалежно від домінантного технологічного середовища. Доведено, що практики неосюрреалізму, масюрреалізму та попсюрреалізму зберігають рефлексивний потенціал, але реалізують його по-різному: від глибинної індивідуальної рефлексії в кінофільмах до короткочасної емоційної та ідентичнісної реакції в медіа-арті та рекламних відеороликах. Визначено, що меметичність і використання сюрреалістичних образів для самопрезентації в соціальних мережах є ключовими маркерами сучасної рецепції. Теоретичне значення роботи полягає в систематизації та уточненні понятійно-категоріального апарату культурології й розробці трансмедіального підходу, що збагачує методологічну базу медіа-досліджень. Практичне значення полягає у можливості використання результатів: у навчальній діяльності для формування курсів з історії та теорії візуальної культури, медіа-мистецтва; у практиці аудіовізуального виробництва (кінематографії, реклами, гейм-дизайну) для осмисленого використання сюрреалістичних прийомів. Ключові слова: сюрреалізм, неосюрреалізм, масюрреалізм, попсюрреалізм, візуальна культура, медіа-арт, цифрова трансформація, трансмедіальність, естетичні практики.

2. This thesis is devoted to a comprehensive study of the transformation and adaptation of the aesthetics of surrealism in visual practices of the late 20th – first quarter of the 21st century, especially in the context of digital culture. The relevance of the study topic is due to the need for a comprehensive understanding of the phenomenon of surrealism, which, having gone beyond the boundaries of the historical avant-garde movement, continues to function as a cross-cutting aesthetic paradigm in the visual culture of the late 20th–21st centuries. Surrealism, which opposes itself to traditional narrative principles, is distinguished by the production of the unusual, strange and abstract, which stimulates a person to rethink their own position in the world and go beyond rational norms. In the context of total digitalization, hyperproduction of content and the dominance of algorithmic logic, surrealist techniques have transformed from a means of elitist artistic reflection into a universal language of mass communication, which requires the development of new conceptual models for its description. The purpose of the study is to identify and analyze the aesthetic practices and technological transformations of surrealism in

the visual culture of the late 20th–21st centuries. Achieving this goal required the fulfillment of a number of tasks, including: theoretical and methodological substantiation of the concept of surrealism as a transmedia paradigm; establishing a complex of aesthetic and media-specific regularities of its evolution; improving the periodisation of surrealist tendencies; substantiating and introducing into scientific circulation new aesthetic models – “neo-surrealism”, “mass-surrealism” and “pop-surrealism”; establishing the mechanisms of modern reception of surrealist images; characterising the impact of digital technologies on the visual logic of the direction. The thesis reveals the essence of the evolution of surrealism based on a complex, transmedia, comparative and structural-logical approaches, which allowed us to obtain the following results, which act as provisions of scientific novelty: the periodisation of the trends of surrealism in audiovisual practices of the 20th – first quarter of the 21st century has been improved, which clearly correlates with the three main directions of its practice: the avant-garde stage (1920–1960s) – classical surrealism; the postmodern stage (1970–1990s) – neo-surrealism; the digital stage (2000–2020s) – mass surrealism and pop surrealism. This periodization reflects shifts in the ontology of the artistic image, the status of authorship (from the autocentric model to algorithmic and consumer-oriented practices) and the mechanisms of cultural functioning. For the first time, conceptually new aesthetic models that form a systemic classification have been substantiated and introduced into scientific circulation: The dissertation consists of an introduction, three chapters, conclusions and a list of sources used. The first chapter analyses the theoretical and methodological foundations of the study. It is determined that surrealism is not only an artistic movement, but also a fundamental prerequisite for a type of reflection that encourages a person to rethink their own position in the world. It is found that surrealist aesthetics had a significant impact on the formation of visual culture: on the one hand, practices were used as a means of artistic expression, and on the other, audiovisual media borrowed surrealist techniques to represent philosophical and narrative models. It is grounded that the practices of neo-surrealism, mass-surrealism and pop-surrealism retain reflexive potential, but realize it in different ways: from deep individual reflection in films to short-term emotional and identity-based reactions in media art and advertising videos. It is determined that memeticity and the use of surreal images for self-presentation in social networks are key markers of modern reception. The theoretical significance of the work lies in the systematization and refinement of the conceptual and categorical apparatus of cultural studies and the development of a transmedia approach that enriches the methodological base of media studies. The practical significance lies in the possibility of using the results: in educational activities for the formation of courses on the history and theory of visual culture, media art; in the practice of audiovisual production (cinematography, advertising, game design) for the meaningful use of surrealist techniques. Keywords: surrealism, neo-surrealism, mass surrealism, pop surrealism, visual culture, media art, digital transformation, transmediality, aesthetic practices.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Бондар В. І. Сюрреалістичні тенденції сучасної аудіовізуальної культури: кінематографічний аспект. Культурологічний альманах. 2025. Вип. 1. С. 277–282.
- 2. Біла В. І. Особливості фотографічного сюрреалізму: історична ретроспектива. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2025. № 2. С. 89–93.

- 3. Біла В. І. Массюрреалізм в аудіовізуальній культурі кінця XX – першої чверті XXI століття. Культурологічний альманах. 2025. № 3. С. 272–277.
- 4. Бондар В. І. Колаж у фотографії. Мистецтвознавство. Культурологія. Медіапедагогіка : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 18 жовт. 2023 р. Київ, 2023. Ч. I. С. 32–34.
- 5. Бондар В. І. Композит нової ідентичності: концептуальні портрети у фотографії. Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство : тези доп. VII Міжнар. наук.-практ. конф, м. Київ, 27–28 берез. 2025 р. Київ, 2025. Ч. 1. С. 166–168.
- 6. Біла В. І. Специфіка попсюрреалізму як синтезу низької і високої культури: історична ретроспектива. Multidisciplinary approaches in science, technology and culture : Proceedings of the International scientific and practical conference, Oxford, September 5–7, 2025. Oxford, 2025. P. 9–12.
- 7. Біла В. І. Цифровий сюрреалізм в мультимедійному контенті соціальних медіа. Future of science: innovations and perspectives : 11th International scientific and practical conference, Stockholm, September 8–10, 2025. Stockholm, 2025. P. 130–134.
- 8. Біла В. І. Формування аудіовізуального неосюрреалізму в просторі постмодерністської культури. Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : IX Всеукр. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрантів, м. Київ, 6 листоп. 2025 р. Київ, 2025. С. 43–48.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0124U003133

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пашкевич Марина Юхимівна

2. Maryna Pashkevich

Кваліфікація: к. культ., доцент, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Станіславська Катерина Ігорівна
2. Kateryna Stanislavska

Кваліфікація: д.мист., професор, 26.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-9026-6085**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого**Код за ЄДРПОУ:** 02214171**Місцезнаходження:** вул. Ярославів Вал, Київ, 01034, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство культури України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Безручко Олександр Вікторович
2. Oleksandr Bezruchko

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-8360-9388**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Приватний вищий навчальний заклад "Київський університет культури"**Код за ЄДРПОУ:** 31028309**Місцезнаходження:** вул. Чигоріна, Київ, 01042, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:****Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Гавран Ірина Анатоліївна
2. Iryna Gavran

Кваліфікація: к. пед. н., доцент, 13.00.02**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-6777-3038**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Барнич Михайло Михайлович

2. Mykhaylo Barnych

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2482-5202

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Чміль Ганна Павлівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Чміль Ганна Павлівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Крилова Оксана Сергіївна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна